СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 206. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 6-го вересня 1938. No. 206. Jersey City, N. J., Tuesday, September 6, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ЗАЦІКАВЛЕНА В ЕВРОПЕЙСЬКІЙ СИТУАЦІЇ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив виразно на конференції з ґазетярами, що, не зважаючи на свою виборчу туру до Меріленду, він не відійде дальше від Вашинґтону й вернеться до нього якнайскорше, щоб оставатися постійно в контакті з положенням в Европі, котре він уважає дуже „делікатним".

Президент відмовився дати якунебудь відповідь у справі нового протижидівського курсу в Італії та в справі створення нової атлянтійської фльоти департаментом фльоти.

ПЕРЕНОСЯТЬ ПОВІТРЯНУ КОМАНДУ АРМІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар війни видав приказ перенести команду повітряної команди американської армії з Вашинґтону до Ленґлі Філд, у стейті Ілиноіс, як лише будуть скінчені відповідні на це будівлі.

Як мотив зарядження подані „стратеґічні огляди".

КАНАДА МАЄ РОБИТИ ЛІТАКИ ДЛЯ АНГЛІЇ.

ОТАВА.—Сер Френсиз Флавд, „британійський високий комісар у Канаді", заявив, що літаки для англійського летництва будуть робити в Канаді. Лише машини будуть роблені в Англії.

ПРЕЗИДЕНТ БУДЕ ДАЛІ МІШАТИСЯ ДО ВИБОРІВ.

ВАШИНҐТОН. — На конференції з ґазетярами президент Рузвелт заявив виразно, що він далі виступатиме за вибір „ліберальних" кандидатів Демократичної Партії.

На відповідний запит він признав, що волів ліберальних републиканців ніж консервативних демократів.

ҐРІН ЗА ЗМІНУ ЗАКОНУ ВАҐНЕРА, АЛЕ ПРОТИ АНГЛІЙСЬКОГО ПЛЯНУ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Вилйем Ґрін, президент Американської Федерації Праці, заявив публично, що Федерація Праці похвалює розгляд промислових відносин в Англії, зроблений відповідними розслідниками, іменованими Рузвелтом, і висновок звіту, що підприємці й робітники можуть кооперувати.

Рівночасно він заявився за реформу закону Ваґнера, але проти зміни його за зразком англійського робітничого закону. Мовляв, Федерація Праці буде за реформу закону Ваґнера „в американський спосіб".

ПРЕЗИДЕНТ ПРИПОРУЧАЄ ПУБЛИЦІ РОЗГЛЯД АНГЛІЙСЬКОГО РОБІТНИЧОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНҐТОН. — У своїй заяві про вислід розгляду відносин між підприємцями й робітниками в Англії президент Рузвелт припоручив американському громадянству розглянути звіт іменованої ним комісії. Він каже, що при належній увазі збоку преси американське громадянство може багато навчитися зо звіту.

ЩЕ ТІСНІШЕ ЗВЯЗУЮТЬ ГАЙНСА З РЕКЕТОМ.

НЮ ЙОРК. — На процесі проти Гайнса предложено чек на $500, котрі пані Роза Вендорф, сестра адвоката Ричарда Дейвиса, заплатила Джеймсові Гайнсові за участь у льотерійнім рекеті. На розправі згадувано знову суддю Кепшо за його звязки з рекетірами.

БУДУТЬ СУДИТИ ВЯЗНИЧНИХ СТОРОЖІВ ЗА „ПЕЧЕННЯ" ВЯЗНІВ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Велика лава присяжних суддів постановила поставити на суд як відповідальних карно за „печення" вязнів вязничного суперінтендента Вилйема Милса й 12 інших членів сторожі гомзбурґської вязниці.

ПОМЕР УЧАСНИК ВИПРАВИ ДО ПІВНІЧНОГО БІГУНА.

БОСТОН (Масачусетс). — У вівторок помер тут нікому невідомий чоловік, Джордж Кларк. На золотім годиннику, котрий був його майже всім маєтком, знайдено підпис Ф. В. Стовкса з Ню Йорку. Коли лікарський огляд викликав телефоном Стовкса, цей заявив, що він і Кларк брали участь у славній колись виправі адмірала Пірія до північного бігуна. Кларк займався випиханням звірят і знав багато про природничі науки. На його просьбу Пірі взяв Кларка з собою й Кларк пробув 1893 і 1894 рік на Ґренляндії.

ПОМЕР ВІД УЖАЛЕННЯ БДЖОЛИ.

ВОТКИНС ҐЛЕН (Ню Йорк). — Флойда Стівенса, 46-літнього фармера, вжалила підчас зривання бросквинь бджола. Як ужалене місце почало страшно пухнути, він вибрався до шпиталю, та помер по дорозі пів години по вжаленні.

ЗВІДКИ ДІТИ МАЮТЬ МІНИ?

Ось вам і відповідь на це питання. Мала Анна Фарлі Лосон, 2-літня внучка сенатора „Котон Еда" Смита, що кандидує в Савт Каролайні проти бажання Рузвелта, наслідує рішучу міну свого діда.

УВЯЗНИЛИ ФАБРИКАНТА РОЗВОДІВ.

Герберта Торнтона Бенкса, 36-літнього адвоката в Ню Йорку, що вів так звану „фабрику розводів", себто вдавав, що старається про розводи, а цього не робив, але потім давав людям фальшиві присуди розводу, засуджено в місцевім повітовім суді на вязницю від 3 до 10 літ. Бенкс признає, що жертвами „фабрики розводів" упало 17 пар подругів.

ВЕЛИКА АФЕРА В РУМУНІЇ.

Карний суд у Букарешті засудив урядовця дирекції лісів фундації „Каса Падурільор" на 5 років вязниці за присвоєння 11 міліонів леїв. У звязку з цим процесом переведено подрібну контролю книговости в дирекції лісів, що дала дійсно сензаційні вислідu. Отже контроля виявила, що внаслідок зловживання нема 100 міліонів леїв. У звязку з цією аферою поліція арештувала кількадесять осіб.

СКАРБ У КОШІ З ПАПЕРАМИ.

Недавно один малий купець в Утрехті робив порядки на своїм горищі. Між іншими старими причандалами був там старий кіш з паперами ще з минулого століття. На копертах були дуже старі і дорогі марки. Купець сам був філятелістом. Коли він пішов зо знайденими марками до знавців, вони оцінили їх на 6,500 голяндських ґульденів.

СМЕРТНИЙ ПРИСУД У БЕРЕЖАНАХ.

Перед трибуналом окружного суду в Бережанах відбулася розправа проти 37-літнього Андрія Мартинюка з Телячого, пов. Підгайці, який знасилував 8-літню Станиславу Максимів і вбив її. Мартинюк служив в Отенбрайта в Бекерсдорфі і 12-го червня покинув службу, забираючи з собою в поле його 8-літню виховanку, яку вбив. Суд засудив Мартинюка на кару смерти.

ЕҐИПТЯНИ РОЗСАДЖУВАЛИ СКАЛИ... ДЕРЕВОМ.

Коли туристи оглядають тепер великі еґипетські будівлі, то все насувається питання, як то еґиптяни могли будувати такі великі камінні піраміди, не маючи тоді відповідного знаряддя. Досліди вчених інжинірів стверджують, що еґиптяни послугувались дуже мудрим, хоч цілком природним способом. Рисували плян піраміди, потім згідно з пляном вертіли у скалі щілину. Ту щілину поглиблювали, зовсім звичайно, вбивали сухі деревляні коли. Як повбивали коли, тоді намочували їх водою; ті коли, набравши в себе води, просто розсаджували скали.

НЕҐУС ВИГРАВ ПРОЦЕС.

Апеляційний суд у Лондоні розглядав позов бувшого цісаря Етіопії, Гайле Селасіє, на основі якого неґус домагався заплати 10 тисяч фунтів стерлінгів від англійської фірми за концесію на радіо-телеграфічну комунікацію між Адис Абебою й Англією. Суд першої інстанції признав себе некомпетентним рішати в цій справі. Апеляційний суд видав корисний присуд для Селасія з засудом фірми на заплату суми 10 тисяч фунтів стерлінгів і на зворот коштів процесу. Тепер англійська фірма має право внести рекурс до 21 днів від цього присуду.

УСУВАЮТЬ ФІНСЬКУ МОВУ З КАРЕЛЬСЬКОЇ СОВЕТСЬКОЇ РЕСПУБЛИКИ.

Найвища рада карельської АССР рішила усунути фінську мову як урядову.

Обговорюючи цю постанову, „Красная Карелія" твердить, що фінську мову ввели у Карелії „буржуазні націоналісти і троцькіcтсько - бухарінські бандити", щоб сфінщити карельців та розбивати братні звязки між ними і великим російським народом.

Предсідником найвищої ради Карелії вибрали Петровича, заступниками — Павловича й Алексеєву.

ВИОРАВ ГОРЩОК ЗО СРІБНИМИ МОНЕТАМИ.

Селянин з Кмецянки, новгородського повіту, виорав горщок зо старими срібними і мідяними монетами, яких було 3,319 штук. Монети важили понад 2 кг. Селянин зложив їх на станиці поліції.

ПРИТЯГАВ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТИ НЕВИННИХ ЛЮДЕЙ.

У Москві закінчився процес проти прокуратора московського окружного суду, Безпаментєва, який — каже акт обвинувачення — „починав процеси без причини". Минулого року Безпаментєв притягнув до судової відповідальности 750 осіб. Суд засудив його на 5 років вязниці.

МОЖНА ВИГРАТИ ЖІНКУ НА ЛЬОТЕРІЇ.

В австралійському місті Вінтон приготовляють оригінальну льотерію, з якої дохід призначений на будову захисту для сиріт. Льоси купують тільки молодці, які хотять женитися. Кожний льос коштує 20 фунтів. Головна виграна — 20-літня місцева красуня, якої назвище тримає місцевий комітет у тайні. Хто здобуде головну виграну, ожениться з дівчиною, яка згодилася для добродійної цілі вийти замуж за невідомого їй кандидата. Дівчина — з доброї родини, дуже доброї вдачі, гарна, а про решту довідається молодий пізніше. Тому, що кожне подружжя нагадує по троxи льотерію, не буде нічого дивного, як молода пара матиме найбільші несподіванки аж по шлюбі.

СЕНЗАЦІЙНІ АРЕШТУВАННЯ ЗА ОТРОЄННЯ БАГАТОГО СЕЛЯНИНА.

Недавно помер нагло 34-літний багатий селянин Микола Зджалка з Волі Гамулецької, пов. Львів. Молода жінка Марія заявила лікареві, що її чоловік помер на удар серця. Одначе лікареві видалася ціла справа підозрілою і тому передав місцевій поліції спеціяльний звіт у цій справі. Цією справою зацікавилася поліція зо Львова і наказала ексгумувати тіло Зджали. Аналіза органів травлення виявила, що Зджала помер від сильної отруї. Поліція арештувала жінку померлого Марію та її приятеля Павла Шнайдера, який відпекується від вини. Зате вдова призналася, що всипала до чаю порошок т. зв. „люби мене" перед смертю свого чоловіка, бо він бив її, сварився з нею і т. п. Порошок купила від якоїсь баби в околиці і всипала до чаю тому, щоб чоловік змінив свої поведінку супроти жінки. Тимчасом згаданий порошок виявився сильною отрутою, від якої помер Зджала.

ЗАКАМЕНУВАЛИ НАКОЛЕСНИКА.

Недалеко села Малч під Томашевом напали два чоловіки на 21-літнього наколесника Владислава Кубриня і закаменували його. Вбивники втекли. Поліція арештувала під замітом убивства двох братів Чеховичів.

ПОМЕР СТЕПАН СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ

ПРАГА. — Дня 17 серпня ц. р. помер у Празі в 79 році життя проф. д-р Степан Смаль-Стоцький. Покійник — старий і визначний український суспільний тіяч, почесний профессор української мови і літератури, бувший декан фільософічного факультету, член Всеукраїнської Академії Наук у Києві, член Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, дійсний член Слов'янського Інституту в Ч. С. Р., заступник голови Українського Академічного Комітету для міжнародньої інтелектуальної співпраці при Лізі Націй. Як уже всі ті вичислені функції вказують, покійник був надзвичайно активним та видатним суспільним робітником і полишив печать свого духа на багатьох ділянках українського життя. Родився 1859 року в селі Немолів, радехівского повіту, в селянській сімї. Гімназію кінчив у Львові, а університет в Чернівцях.

ШУКАЮТЬ ХЛІБА, ХОЧ РІДНІ ЗЕМЛІ БАГАТІ.

ЛЬВІВ. — Недавно містечко Бучач було видовищем своєрідної мандрівки народів. Проголошено набір робітників до Латвії. Не зважаючи на те, що це оголошення зявилося в часі жнив, почали в означений день під маґістрат напливати люди, жадні праці і заробітку. Коло маґістрату зібралася їх добра тисяча з усіх сторін повіту. На жаль, законтрактовано з них нецілих три сотні, а решта мусіла вертатися додому. Цей набір виявив, який великий відсоток безробітних є в селах повіту, коли їх аж стільки прийшло шукати праці в часі жнив. Такі самі набори відбулися в Бережанах, Підгайцях, Перемишлянах і інших містечках тернопільського воєвідства. В той час польський уряд і вся польська суспільність стоять на становищі: „Ні пяди землі в українські руки".

СКІЛЬКИ Є УКРАЇНСЬКИХ КООПЕРАТИВ.

ЛЬВІВ. — Польська преса доносить, що Ревізійний Союз Українських Кооператив під кінець 1937 року обеднував у собі 3,330 кооператив, у цім числі 3,116 рільничих. В той час польський подібний Союз обеднував тільки 1,178. Українська кредитова кооперація мала одну централю, 112 українбанків і 543 райфайзенки. Членів в українських кредитових кооперативах було 158,812, а майна поверх 21 міліонів. Українських членів у рільничих кооперативах було 259,000.

НІМЦІ УСПОКОЮЮТЬ.

БЕРЛІН. — Представник німецького уряду заявив, що до вибуху в чесько-німецькім конфлікті ще довго не прийде. А можливо, що цілком не прийде. Цю заяву уряд зробив зараз після того, як у Берхтесґадені нараджувався Гітлер з Генляйном, Рібентропом та іншими німецькими провідниками. Про ті наради уряд не видав ніякого комунікату.

АНҐЛІЯ САМЕ ТОГО БОЇТЬСЯ.

ЛОНДОН. — В англійських урядових колах повстав великий переполох саме з тої причини, що німецький уряд заявив, що скоро в чехословацькім конфлікті до вибуху не прийде. Англійці думають, що власне це означає, що німці приготовляються до нападу на чехів і в той спосіб закривають свої цілі. Поки німці отверто побрязкували шаблею, англійці не вірили в напад. А тепер починають боятися. Вони говорять, що передтим, як німці мали заняти приренську смугу, вони також успокоювали світ і говорили, що цілком не думають цього робити. Таксамо успокоювали передтим, як мали захопити Австрію. Тепер роблять те саме з Чехословаччиною.

ІТАЛІЯ ДАЛІ УСУВАЄ ЖИДІВ.

РИМ.—Італійський уряд далі переводить „чистку" з жидів. Цим разом італійський уряд заборонив усім жидам-учням вписуватися до якихнебудь державних і підержавних шкіл усіх ступнів. Тим, що студіюють в університеті, позволили докінчити студії. Також заборонили всім професорам-жидам викладати і вчити в школах. В розпорядку говориться, що школи це найважніша ділянка в расовому вихованні, а жиди в тій ділянці найбільше старалися розточити італійську расу. Дотадуються, що небавом італійський уряд усуне жидів з усіх ділянок суспільного життя, навіть з економічної.

СПОКІЙ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — У Франції панує спокійний спокій. Французи мало турбуються міжнародньою політикою. Зате на фронті економічнім слідні заколоти. Французька Федерація Праці оголосила боротьбу проти поваления 40-годинного тижня праці. Тисячі робітників грозять страйком.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

І ЧУЖОГО НАУЧАЙТЕСЬ

Президент Рузвелт подав до публичного відома звіт, котрий предложив йому зо своїх розслідів промислових відносин в Анґлії спеціяльний, ним іменований комітет розслідників. Комітет складався з фахівців ріжних ділянок суспільної праці й економічної діяльности. Були між ними речники бизнесу й робітників.

Уже встановлення такої комісії, її праця, а ще більше розголошення вислідів її праці є замітним фактом. Це показує на цікаву течію в духових справах ріжних країв, а саме бажання одного краю покористуватися досвідами інших країв.

Чого може американців навчити досвід анґлійців? Самий президент Рузвелт, подаючи рапорт до відома громадянству, відповідає на це питання словами: „Для мене найзамітнішою точкою звіту є дух співпраці, з котрим злучена стриманість, яку проявляють як власники так і робітники у Великій Британії".

Здається, що й додавати не треба, що власне відношення між підприємцями й робітниками в Злучених Державах характеризує все інше, лише не співпраця й стриманість. Відношення між робітниками й підприємцями в Америці не було ніколи оперте на співпраці, вирозумінні й стриманості. Кожна сторона виступала проти другої в спосіб, наскрізь безкомпромісовий, у спосіб, у який виступають проти себе сторони, що воюють зо собою у війні. Адже в сенатському комітеті під проводом Ла Фолета розкрито недавно, як підприємства приготовлялися проти своїх власних робітників, закуповуючи на них ґазові бомби, револьвери, динаміт, — зовсім, як одна держава готується проти другої. Нема такого оруддя, якого сторони стидалисяб уживати в цій боротьбі.

Саме тепер в американськім політичнім житті ведеться незвичайно цікава боротьба, що своїм корінням сягає власне до цеї ворожнечі між підприємцями й робітниками. Велика частина ненависти чи приязни до президента Рузвелта має своє джерело саме у відношенні до справи підприємців і робітників. Президент Рузвелт ріжниться від своїх попередників не так тим, що стоїть по стороні робітників, як властиво тим, що не поділяє крайньо нетерпимого відношення підприємців до робітників. Зате його власне так ненавидять типічні американські підприємці, які самі відносяться до робітників нетерпимо й нестримано, і домагаються від уряду такого відношення.

Тому це й було самозрозуміле, що президент Рузвелт казав розслідити відносини між підприємцями й робітниками в Анґлії та показав ці відносини американському громадянству, щоб воно пізнало, що ці відносини не конче мусять скидатися на боротьбу диких звірів у джунґлях, що й вони, не зважаючи на противенства інтересів підприємців і робітників, можуть бути наладжені в культурний спосіб взаємної толеранції, кооперації й стриманости.

МОЖЛИВОСТІ ВІЙНИ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

В 2. числі анґлійського журналу „Contemporary Russia" („Сучасна Росія") за 1938 рік надрукована була стаття на тему воєнних можливостей на Далекому Сході. Виводи статті в скороченні такі:

Москалі твердять, що їх далекосхідня армія зорґанізована так, що вона являється незалежною від европейської Росії. Між містами Хабаровськом та Владивостоком створено новий індустріяльний осередок, Комсомольськ, получений з обома містами залізницею і дорогою. Таке твердження є пропаґандним абсурдом, бо індустріяльні осередки творяться впродовж ґенерацій з рівночасним розвитком цілого краю. Що найбільше, Москва могла себе там забезпечити матеріялами на 3—4 місяці війни. Якщоб Японія захотіла, то вона могла би перекреслити всі пляни московського штабу. Московська армія, що розложена на просторі на схід від Байкалу, опиниласяб у положенні армії, замкненої в твердині. Над тим, що далекосхідня армія потребує довозу з Европи, недоцільно дискутувати. Для прикладу вистарчить узяти скількість дивізій і скількість потрібних потягів, щоб можна побачити, яку армію можуть держати москалі на Далекому Сході.

В 1904—5 р. московські сили в Манджурії виносили 9 стрілецьких дивізій. Постачання велось одноторовою сибірською залізницею, що могла пропускати на добу 7—8 потягів. Підчас війни все збільшилось. В 1905 р. була в Манджурії армія з 22 дивізій, а залізниця пропускала на добу 12—14 потягів. З того 15% потягів зуживано на довіз людського доповнення з европейської Росії. На чисте постачання армії оставалось 11 потягів денно, тобто по пів потягу на кожну дивізію. Потяги мали пересічно по 35 ваґонів. Сили для війни були заслабі. Мясо і фураж брали з Манджурії та з Монголії. Та все-таки потягів було замало. Японці, узгляднюючи пропускну спроможність сибірської залізниці розраховували московські сили на Далекому Сході на 15 дивізій, тобто на 300,000 людей. Таку армію можна було забезпечити всім.

Від того часу багато дечого змінилось. Вимоги воєнного постачання зросли. У Франції в 1914 р. штаб призначував на кожну дивізію в бою по 10 до 20 ваґонів на добу. В 1918 р. вже було потрібно на кожну дивізію в бою по 2 потяги на добу по 50 ваґонів, або разом 100 ваґонів. Коли дивізія була в запіллі, тоді зуживали менше потягів на постачанння, зате треба було довозити людське і матеріяльне доповнення. Нині дивізія піхоти має ще летунство, артилерію, кінноту, інжинірні та хемічні відділи. Нові німецькі і французькі норми кажуть, що для армії з завданнями другорядної важности потрібно на дивізію 2.7 до 3.1 потягу на добу. При рішальних операціях з доставою стільки технічного матеріялу, щоб мати перевагу над ворогом, потрібно на кожну дивізію 3.2 до 3.4 потягу на добу.

Московський ґенеральний штаб бере трохи нижчі норми, виходячи з заложення, що західньо-европейські армії є більше змеханізовані, а східньо-европейські (польська і московська) менше. На їх думку, кожна одноторова залізниця може втримати 1 армію з 3 корпусів, разом 9 дивізій. Денне запотребування такої армії вимагає 10—14 пар потягів. Для армії з 5 корпусів, або 15 дивізій, треба двох одноторових або одної двоторової залізниці.

Числово справа виглядає так:

В Европі: на 1 дивізію для менших операцій треба на добу 2.7—3.1 потягу; на дивізії для рішальних операцій треба на добу 3.2—3.4 потягу.

У Московії: на 1 дивізію для менших операцій треба на добу 1.1—1.4 потягу; на 1 дивізію для рішальних операцій треба на добу 1.4—1.6 потягу. Неясно тут, чому технічне виеквіпування армії в східній Азії має бути слабше, як в Европі. Японці, які взоруються на німцях, дадуть своїй армії таку техніку, як в Европі. Вони використали досвід з 1932 р. зпід Шангаю, де їх стримувала слаба китайська армія кулеметним вогнем, і збільшили озброєння дивізії. В будучій війні японці використають техніку і перевищать рівень французького фронту з 1918 р. Отже норми московського штабу є трохи занизькі. Щоб московська армія могла дорівнятись до ворога, ті норми мусять бути скореґовані на европейський лад.

Амурська й усурійська залізниця йдуть здовж манджурського кордону не дальше, як 100 км. Мають подвійний тор. Вороже летунство може їх ушкодити. Населення там не багато, тому летунство може робити десанти. Місцеві партизани будуть переривати тори. Всі потяги, цивільні і воєнні, як і сама залізниця мусять охороняти чекісти перед нападами. В Приморю та в Амурській Области мають Совєти коло 50,000 чекістівських військ. Узгляднюючи все сказане, як і те, що в часі війни залізниця буде працювати під тиском, Москалі не зможуть перевести нею 24—30 пар потягів денно. Висновок той, що в Приморю та в Амурській Области Москва не зможе втримати більшої армії, як 10 дивізій, здібних вести другорядні стратеґічні операції.

Москалі тримають тепер коло Владивостоку і Ворошилов-Усурійська 4—5 дивізій, 1 в Імані, 1 в Хабаровську, 1 в Біробіджані і 2 в Благовіщенську. То є максимальні сили. Коли збільшать скількість дивізій, то мусять рівночасно зменшити бойову спроможність кожної. Коли Москва думає допомогти обороні Приморя армією з Забайкаля, то притому мусить узгляднити віддаль між обома, що виносить 1,520 км. у простій лінії. Коли абайкальська армія піде в наступ на Манджурію, то вона мусить опиратись на сибірську залізницю з розгалуженнями коло стації Каримськая в напрямі Манджурії. При відступі японці знищать манджурську залізницю. Отже в поході армія буде спиратись на залізницю малої потужности. Московській забайкальській армії доведеться йти вперед на 300 км. аж до гір Великого Хінґану. Такий похід потреває довго і дасть Японцям змогу в тому часі впоратися з приморською армією або її окружити та тримати в шаху, а тимчасом стягнути більші сили та знищити забайкальську армію. Мсковська армія буде мати за собою великі простори і бездоріжжя і не зможе поставити належного опору Японцям. Колиб московська армія з Забайкаля наступала і рівночасно будувала дорогу, то це не малоб ніякого стратеґічного значіння і тревалоб довго. За той час японці знищили би приморську армію.

В Забайкалі тримає Москва тепер 6 дивізій. Разом з 10 дивізіями в Приморю вся московська сила виносить 16 дивізій. Їм придано 1,500 літаків, 1,000 повзів, 3 кінні дивізії та 3 кінні дивізії, зорґанізовані москалями в Зовнішній Монголії. У випадку війни та армія моглаб дістати посилення з 12 дивізій, що стоять тепер у Сибірській, Уральській і Приволзькій Військовій Окрузі. Тоді забайкальська армія малаб 18 дивізій, а разом з приморською 28 дивізій. Згідно з нормами московського ґенерального штабу, ті дивізії потребувалиб на добу 36 пар потягів. Сибірська дорога може пропустити на добу 48 пар потягів. За европейськими нормами, на 28 дивізій треба 80 пар потягів. Сибірська дорога не може їх пропустити.

Стан тої дороги такий: совєтські дані з 1934 р. кажуть, що в 1932 р. на сибірській залізниці було 1,421, в 1933 р. 1,673 дефекти, тобто 4.6 випадку з льокомотивами на добу. В 1932 р. було 6,625 випадків, що бракувало льокомотив, а в 1933 р. аж 13,617. Отже виходить, що всі потяги не могли їздити, бо не було добрих льокомотив, якіб їх тягнули. Дальше, пересічно що 500 км. траплялись розриви потягів внаслідок слабого їх технічного обордування; з того 33% припадає на перегрівання осей у ваґонах. Далі про пермську залізницю, що має 3,775 км., у лютому 1936 р. 34.6%, а в березні 37.5% усіх потягів не притримувались приписів руху. В 1935 р. пущено було 47 потягів на заняту лінію. 118 льокомотив і потягів мали зудари на стаціях. В 1 квартале 1936 р. пущено було 33 потяги на заняті лінії, а на стаціях було аж 96 зударів. Головною причиною нещасть, як подають москалі, є ломання шин під потягами. Причиною цього є нетримання шляху в порядку, погана якість праці шляховиків, брак дисципліни серед обслуговуючого персоналу, який не притримується навіть найелементарніших засад праці залізниці (стахановство). Совєтські дані за кінець 1937 р. про всі залізниці кажуть що багато важніших стацій забиті транспортами. Машиністи і стаційні працівники не притримуються встановлених правил руху. Стації стають складами ваґонів. Вузлова стація Барабинськ, коло Омська тримала в себе 6 діб 11 транспортів вугілля. На стації Татарськая коло Омська формують потяги, які потім чекають по 4 години на відїзд. Через ріжні недоладності нераз ціла лінія не працює 4—5 годин. На східньо-сибірській дорозі в листопаді 1937 р. простояло коло 100 потягів яких 300 годин внаслідок несправности автоматичних гамульців. Такі безпорядки панують на совєтських залізницях. Це унеможливлює їх повне використання. До того частина сибірської залізниці, що веде через Яблонові гори між Верхнеудільськом і Читою, мусить бути перебудована зовсім, щоб могла пропускати більшу скількість потягів.

Висновок той, що така дорога не може пропустити на добу 48 пар потягів воєнних. Колиб тих 48 пар воєнних потягів могли проїхати, то це вистарчилоб на засоблення 15 до 18 дивізій для другорядних завдань і трохи менше для першорядних. В додатку до всього приходить іще технічний матеріял. На підставі досвіду світової війни на кожний повз у полі треба 46 людей у запіллі, а на кожний двоособовий літак аж 60 людей. Отже на 1,000 повзів і на 1,500 літаків треба мати армію з 130,000 людей, а для них доповнюючий транспорт.

Теперішні 16 дивізій з 1,000 повзами та 1,500 літаками, що стоять на Далекому Сході, творять максимум воєнних московських сил тамже. Колиб японці відтяли приморських 10 дивізій від бази, тоді булоб доцільним привести 12 дивізій на підсилення забайкальської армії.

НЕСАМОВИТЕ ХВИЛЮВАННЯ

Бувший анґлійський премієр міністрів з часів війни й один з головних творців повоєнної Европи, Ллойд Джордж, містить тепер на сторінках лондонського „Дейлі Телеґрафу" статті про причини розпаду австро-угорської монархії. Метою його статтей — як це він зазначив на самому вступі — є спростувати грубі помилки, що їх повно в ріжних історичних публікаціях при обговорюванні справ бувшої наддунайської монархії.

В черговій статті Ллойд Джордж обговорює також східньо-галицьку справу.

„ІКЦ" з 25. VII. ц. р. приносить такий уступ з цієї статті:

„Антантські союзники в Польщу, яка не без причини почувала себе загроженою Німеччиною та Росією, вислали польські дивізії, створені з полонених під командою французького ґенерала Галера. Галер вмаширував до Галичини нібито проти большевиків, а в дійсності, щоб цю країну анектувати".

На марґінесі цієї статті „ІКЦ" характеризує особу Ллойда Джорджа як „неука, що виказує недостачі в елементарній освіті" і як „старого іґноранта", що, „бажаючи інших справляти, сам пише бздури" та є „рекордистом у неуцтві". Стаття Ллойда Джорджа — пише „ІКЦ" — аж „кишить від скандальних нонсенсів" і „має гумористичні вальори".

Мусить це бути велика стаття, коли удостоїлася разом з автором стільки блискучих епітетів.

Але — пише „ІКЦ" далі — „очевидно в цьому випадку пан Ллойд Джордж помішав мабуть Галичину з провінцією тої самої назви в Еспанії".

Отсим ревеляціям „ІКЦ" дає заголовок „З ослячої толоки"... й апелює до анґлійців, щоб спинили дальшу публіцистичну роботу Ллойда Джорджа.

Це все ясне й очевидне. Не розуміємо тільки, чого „ІКЦ" так страшно хвилюється тою „еспанською Галичиною" і так її завзято обороняє перед анґлійським „неуком". Якесь дивне qui pro quo (одно замісць другого). — („Діло").

НАШІЙ МОЛОДІ

Ні, Ти не смієш завагатись!
І сльози лити не Тобі!
Ти мусиш вірити, змагатись
Й бути витязем в боротьбі!

О, вже досить батьки з дідами
Плакали й гнулись у ярмі...
Годі бо! Годі їх слідами
Тягнуть кайдани залізні!

Ти мусиш раз сказать те слово,
Тверде, невблагане: Хочу!
І обернись з ковадла в молот,
З ягняти в тигра!...

...Без плачу,
Без голосіння і петицій
Залізним ходом йди вперід!
Твої слова хай будуть з криці.
А спів Твій — Всеукраїнський Міт.

М. К—а.

В школі.

— Івасю, що знаєш про Еспанію?

— Залежить від того, чи ви, пане професоре, симпатизуєте з урядом, чи з повстанцями.

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМЯ ХРЕСТА

Повість з часу охрещення Руси-України в 988 р.

(3)

— Хай булиб імператори не ошукували Володимира! Обіцяли йому Ганну, то повинні були прислати.

Батько лише махнув рукою й вийшов.

Олена ввійшла до божниці, обвіщеної образами, перед якими горіли оливні лямпадки, і станула навколішки перед столом, покритим дорогою парчею.

— Боже великий християн! — шептали її уста, як пелюстки молоденьких квітів у бурю, — Боже імператорів і цілого ромейського народу! Пробач мені, що не йду до церкви. Ти всевидячий і знаєш, що йду робити Твоє велике діло на славу святої церкви й людей Твоїх.

Підвелася, перехрестилась і поважно сказала сама до себе:

— Пророкування св. апостола Андрія Первозванного, що „на тих горах стане город і церков багато Бог побудує", мусить сповнитися до кінця: світло нашої віри мусить осяяти й княжу палату й увесь нарід поганський.

Одягла свій найкращий одяг із дорогої грецької паволоки, сплетене в коси волосся зібрала на чолі срібним вінчиком, прикрашеним гарними кульочками, в рожеві вуха вложила срібні ковтки з дармовисами, а на шию — найдорожче своє намисто з багряного скла та золотий ланцюшок із золотою штудерною коробочкою на пахощі. Маленькі жовті чобітки доповнили красу її святкового одягу. Глянула в мистецьки виполіруване срібне люстро й мимохіть усміхнулася сама до себе: була вона гарна.

Миттю вийшла з дому, перебігла двір за ворота, звідти стежкою вниз гори й далі, щоб люди не бачили, узбіччям, між кущами, далеко за пристань. Там уже зійшла на самий беріг і пішла спокійніше. Йшла вперед безупинно. Коли озирнулася, Київ залишився ген-ген далеко: доми ховалися в зелені, лише срібна голова Перуна ще виблискувала до сонця.

Враз ізза кущів вийшов боярин Тихоша.

— Олено! — вигукнув. — Хай благословлять тебе боги, що прийшла до мене.

Раптом спаматалась і в її голові застукало:

— Що я зробила? Прийшла до поганця! Що сказалиб люди? Ні, ні! Я не для себе це зробила — для церкви, для народу...

Тихоша взяв її за руки.

— Сядь, спочинь.

Сіли на самому березі. Дніпро під їхніми ногами котив бурхливі хвилі — рештки весняної повени й щось таємничо бурмотів, немов кудись кликав, перед чимось остерігав. Його велитенське плинне тіло важко колисалося в розсунутих берегах, кострубатилось срібною щетиною хвиль. І серце наповнювалося почуттям чогось ще вищого, могутнішого, кращого, ніж усе те, що існувало довкола.

Говорили про ріжні маловажні речі, сміялися, співали. Раптом Тихоша споважнів і промовив:

— Олено, чому я не можу говорити з нашими бояришнями так, як з тобою?

Олена легко здрігнулася. Вона зрозуміла, що настав час почати своє велике діло.

— А ти, боярине, хотів би це знати? Не злякавсяб правди? Не загнівавсяб на мене?

— Ні, ні! Кажи, Олено.

— То я тебе, боярине, спитаюся: чи був ти в Греції, в Римі чи в німців? Чи бачив, як там люди живуть, що вміють, що знають? Чи чув, що мають вони ріжні науки: про єдиного Бога, про те, як люди жили давніше, як правити державами, як будувати великі кораблі, камяні палати? Чи знаєш, що мають вони школи, закони, фільософів?

Тихоша збентежився.

— Я в чужих краях не бував.

— Через те не маєш про що говорити з вашими бояришнями, бо вони теж нічого не бачили й не знають. Тільки ваш князь Володимир був за морем і придивився, як там живуть люди. Ходив він і під Моравію й теж бачив там ліпше життя, віру християнську, церкви високі й хороші. Та й сам ти бачиш у Києві, що чужі купці-християни розумніші від ваших.

— Так, — із сумом згодився Тихоша. — Я вже нераз думав, як зробити, щоб у нас люди були розумнішими та щоби було все ліпше, бож князівство наше велике й багате.

— І спасти його?

— Від чого спасти? — здивувався.

Олена посміхнулася.

— Чи Олег, Ігор, Ольга, Святослав не підбивали собі нових земель? А скільки відірвалося й Володимир мусів знову брати їх на щит?[4] І чи за рік знову хтось не відірветься від Києва? Чи не треба буде знову воювати їх? Бож яка користь цим землям від Києва? Чи даєте їм ліпше життя? Чи звязали їх з Києвом? А колиб мали всі одну віру, як у нас, ромеїв, як би ця віра давала їм добру науку та ліпше життя, то вони самі трималисяб Києва. І булоб ваше князівство таке саме сильне й славне, як наше ромейське царство. А як би ще Київ і Царгород узялися за руки, то їх слухав би цілий світ. Чи можеш зрозуміти це, боярине?

В голові Тихоші палав вогонь.

— Я все віддав би! — вигукнув щиро, — щоб наш Київ був такий, як Царгород.

Олена знову посміхнулася.

— То чомуж ти робиш інакше? Чому тримаєш руку темного Володимирового дядька Добрині та ще темнішого Славія? Чому не помагаєш Володимирові змінити все на ліпше?

Тихоша розгубився. Мовчали. Київ соромливо ховався в зелені. З обох берегів Дніпра визирали на них майже дикі поля й луги. Саме сонце на мить сховалося за хмари.

— Розумна ти дівчина! — обізвався нарешті Тихоша. — Якби ти була моєю жінкою, то й я все знав би. А я тебе, Олено, дуже люблю. Більше, ніж Дажбога, ніж самого Перуна. Все зробив би для тебе.

Міцно застукало серце в Олениних грудях.

— Пощо робити все? Помагай лише Володимирові й буде все добре.

— Все зроблю, — з запалом шептав Тихоша — в усьому буду тебе слухати, щоб лише ти...

Олена несподівано підвелася.

— Ходім, мій тато напевно жде мене.

Тихоша посумнів.

— Олено, чому ти не відповідаєш мені?

— Відповім, як зробиш, що Київ прославиться.

— Зроблю, лише скажи, що робити.

Знову міцно застукало Оленине серце: до мети вже близько, лише рукою сягни, а уста щось сковує, душу щось лякає.

— Може я люблю його? — питається сама себе в дусі. — Ні, ні! Я роблю все це тільки для церкви.

(Дальше буде).

[4]) Підбивати, перемагати зброєю.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВИШИВАНА БЛЮЗКА РОБИТЬ СВОЮ РОБОТУ.

Пані Еленор Рузвелт, жінка президента Злучених Держав, пише в своїй правильній рубриці „Май Дей", що її містить ціла низка ґазет:

„Субота була для нас (у Ґайд Парку) днем, повним занять. Рано прийшли до нас делеґати від групи молодих українців, що мають відбути свою конвенцію наступного тижня, та подарували мені прегарну вишивану блюзку. Хоч вони всі американці, то видно, ще не забули мистецтва, котре принесли до цього краю, і вони все ще вміють робити найкращі вишивки".

Не сказано, хто це саме впав на цю думку, але хтоб це не був, зробив українцям добру прислугу.

НЕ ТАК ДАЛЕКО.

Пишучи вище назву рубрики пані Рузвелтової, я збирався передати її українською мовою. Та я скоро побачив, що це зайве, бо мабуть усякий догадається, що англійське „Май Дей" значить по українськи: Мій день.

Ось і маємо принагідний доказ близькости української і англійської мови. На основі таких подібностей учені зачисляють їх в одну групу (так званих індо-германських мов), не зважаючи на поважні розходження.

ЗНАЮТЬ І НАШИХ.

Відомий „таблоїдовий" ілюстрований тижневик „Лайф" подав у числі з 29. серпня цього року цікаву змістом і, як звичайно, не менше цікаво ілюстровану статтю про Про Польщу.

Подаючи прегарні фотографії багатьох панських палат, „Лайф" пише: „Більшу половину управної землі в Польщі мають великі магнати. Багачі сидять у вишиваних лавках у католицьких церквах, їздять до своїх великих домів елеґантними повозами. Зате селянська посілість складається з дрібних кусків землі, сильно оподаткованих. Багато селян ніколи не бачать мяса, молока й хліба, а живуть картоплею. Зростаюча юрба безземельних селян становить огірчений сільський пролетаріят, що снується по нужденних дільницях міст, роздумує над революцією й прислухується до воркотіння шлунка... Правильний колод ходить Краєм Піль (себто Польщею)..."

Польський уряд видав сотки тисяч долярів на пропаґанду слави польського імення в Америці. Ну, й має плоди.

„МОЦАРСТВО".

„Як американський президент Вилсон створив Польщу 20 літ тому", пише „Лайф", „вона мала 27 міліонів душ населення. Від того часу її словянські матері, найбільше плодючі в цілій Европі, піднесли число населення до 35 міліонів душ".

Тому Польща вважає себе великою державою. Та велика держава в Европі потребує великої армії. На перший погляд здавалося, що Польща справді має таку армію. Вона й каже, що „її одинокою надією є занадто велика армія: в часі миру 350,000 жовнірів, у війні 4 міліони". І жовнірів у Польщі видно все й усюди. Маширують коротконогі польські піхотинці. Жовнірські паради. На кожній параді старі жовніри. На цвинтарях спеціяльні відділи з хрестами впалих жовнірів.

Здавалося, що це велика армія, відповідна для великої держави, якою нібито є Польща. Одначе, ця „армія має лише 28,000 моторових возів і має замало „троків", „танків", літаків і великих ґармат. Коли Польщу відвідав французький ґенерал Ґамелен, він попросив поляків приїхати до Франції подивитися на модерну армію".

НОВІ ЧАСИ — НОВІ ВИМОГИ.

Слова „Лайфа" про потребу моторів для армії моглиб видатися декому простою напастю. Навіть людині, що служила колись в армії. Адже колись моторів в армії не було. Якжеж вони могли стати такими важними нині?

Та історія останньої війни є саме одною великою лекцією про вагу моторових возів для ведення модерної війни. Котра держава її не має, то так, начеб вона вислала проти модерних карабінів людей з добрими луками.

У звязку з тим годиться згадати ще одно. Каже „Лайф", що 40% населення Польщі неграмотне, себто не вміє читати й писати. Це теж моглоб здаватися маловажною для армії й державної сили справою. Тимчасом, як каже „Манчестер Ґардієн", в англійській армії першою наукою, яку дають кожному жовнірові, це наука читання, писання й рахунків. У нинішніх часах жовнір, що цього не вміє, не жовнір. Минули часи, коли здорові плечі вистарчали. Нині треба ще й голови.

СЕНЗАЦІЙНА РОЗПРАВА ПРОТИ РЕКЕТІРІВ-ПОЛІТИКІВ.

Враження рисівника з процесу проти Джеймса Гайнса, окружного провідника Тамані Голу, в Ню Йорку. На трибуні сидить суддя Пекора, на кріслі свідка Диксі Дейвис, котрий зізнав, що Гайнс був тісно звязаний із шайкою ґенгстерів Доча Шулца. Адвокат обвинуваченого, Страйкер (наліво, з папером у руці), старається добути зо свідка признання, що він ворогував з Гайнсом. Проти Страйкера стоїть (молодий іще чоловік, з чорними вусами) прокуратор Дюі. Гайнс (направо) в окулярах.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ПІТСБУРҐ, ПА.

Ювилей 53 від. У. Н. Союзу.

В році 1888 горстка наших переселенців з Лемківщини заложила в тутешній місцевості братство св. Миколая, щоб орґанізованим шляхом помагати собі на випадок немочи, каліцтва чи смерти. Три роки пізніше це братство зачартеровано, хоч члени його мусіли „позичити" собі урядників з іншої національности, бо серед них не було досить американських громадян. Пять місяців пізніше ті самі люди зачартерували парохію св. Івана Хрестителя на Савт Сайді. А коли засновано У. Н. Союз, це братство приступило до Союзу і стало 53 відділом його. Це число воно носить до нині.

Дня 21. серпня ц. р. збори братства по довшій розвазі ухвалили відсвяткувати 6. листопаду ц. р., 50-літній ювилей свого існування, а також у той день відправити панахиду і влаштувати концерт.

Здається, що згадане братство є першим товариством на заході від Скрентону, що було зорґанізоване і зачартероване в тих ранніх часах нашої еміґрації. Мусимо подивляти поступовання тих бідаків перших піонірів, які може не знали ні мови ні письма, не мали освічених провідників, а всежтаки бралися до поважних річей та орґанізувалися в силу.

———o———

По смерті бл. п. о. Стефановича вигринула була потреба мати свою домівку. В 1915 р. зібрано на ту ціль першу жертву. Вибрано також комітет для дальших збірок на Народній Дім. Висилано колекторів по збірки. Пізніше зачартеровано статут і куплено будинок. Це була „народня святиня". В ній збирався ввесь патріотичний елемент і всі були задоволені. Хоч може в мурах цеї святині не йшла та робота, яка повиннаб іти, то на це не було ради, бо треба було грошей, щоб сплачувати довги. Інакше грозила втрата цього Дому.

Так тягнулося аж до 1931 р. В тім році часть членів У. Н. Дому, що заручила своїм приватним майном за довг одної парохії, розвинула аґітацію, щоб У. Н. Дім, вартости $15,-000, продати за одного доляра і тим способом продовжити життя тоїж парохії і рятувати себе від певної смерти. Це вони довершили. Хотіли також розвязати товариство, та це не пішло. Товариство існує до нині.

Тепер бачимо, в американській пресі, що є оголошення шерифа на публичний продаж того майна, на якому банк має морґедж. Продаж відбудеться 12 вересня ц. р.

На домі, що колись був У. Н. Домом, також українське позичкове товариство має морґедж. І за цей морґедж парохія цілком забула. Тепер позичкове товариство мусить також іти до шерифа і просити його, щоб той довг зліквідував. На згаданім домі довг не є більший, як був тому сім літ.

Булоб добре, якби патріоти великого Пітсбурґу забули бодай на хвилю свої ворожнечі, взялися докупи та назад перебрали українське майно в українські руки. Зробім це для наших дітей.

Павло Шпікула.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Враження з Союзового Здвигу.

Члени У. Н. Союзу з нюйорської округи мали нагоду 28. серпня ц. р. обчислити свої рядові сили, могутність своєї орґанізації та заманіфестувати, чому вони, союзовці, радіють та дорожать своїм „Батьком Союзом" і його надбаннями в Америці.

Згаданого дня в просторому, хоч, що правда, трошки занедбаному парку Улмер у Бруклині відбувся Союзовий Здвиг, влаштований заходами Комітету Місцевих Відділів У. Н. Союзу. Провід над програмою здвигу обняв п. Е. Ляхович, голова згаданого Комітету. Перш усього через голосник, уставлений на естраді, він привитав численних гостей, а згодом попросив усі зарепрезентовані там наші відділи, щоб з прапорами і старшиною відділів уставились по черзі до походу. Водночас попросив на естраду репрезентантів У. Н. Союзу, в особах: п. М. Мурашка, головного предсідника У. Н. Союзу; п. Д. Галичина й п. Р. Слободяна, головних секретарів, адвоката М. Пізнака; гол. радн. І. Гузара та ред. В. Душника, котрі по поході виголосили відповідні промови.

Всі промови випали гарно, а що про них уже була згадка в пресі, тому не слід переповідати їх змісту. Всетаки хотів би я піднести бодай кілька точок з тих промов, що не були ще піднесені.

Адв. Пізнак між іншим сказав таке: „В той час, коли наша молодь у своїй більшости байдуже відноситься до ідей, праці й орґанізацій, створених їхніми батьками, жидівська еміґрація в десятім поколінні цікавиться всім, тим, що жидівське. Ось у тім самім парку жиди влаштовували своє національне свято. Чи не бачите, як вони прикрасили цей парк? Ще дотепер лишились ті прикраси; а ті прикраси є ніщо інше, як національний жидівський знак шестираменної звізди. Пощо вони це роблять? Щоб заманіфестувати перед собою та перед світом солідарність зо своїми жидівськими ідеалами, зо всіми розпорошеними по цілім світі жидами".

З промови п. Р. Слободяна наведу гарний жарт, який усім припав до вподоби: „Був собі один громадянин", говорив п. Слободян, „котрий хотів випробувати свого синка, що з нього буде. Він узяв і поклав у кімнаті синка яблуко, доляра і біблію. Він думав собі: коли хлопець ухопить яблуко, то буде фармером; коли вхопить доляра, то буде фінансістом; а коли вхопить біблію, буде священиком. Та що вийшло? Синок, прийшовши до кімнати і побачивши розставлені річи, миттю сховав доляра до кишені, взяв в одну руку біблію, в другу яблуко і, заїдаючи яблуко, почав читати біблію. На це увійшов батько. Побачивши це, він хвилю подумав і рішив у своїй думці, що син буде політиком".

Цей здвиг приніс велику моральну користь і заохотив багатьох людей вступати до У. Н. Союзу. Він також виказував, що союзовці займаються не лише чисто фінансовими справами У. Н. Союзу, але також виконують ріжну суспільну роботу. На нюйорському ґрунті їх тепер чекають важні завдання, головно в напрямку притягання молоді до українських орґанізацій та інституцій. Також з матеріяльного боку, як зачуваю, цей здвиг випав не погано.

Михайло Беля.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЗМАГ НА МІЖНАРОДНЬОМУ СТУДЕНТСЬКОМУ ПОЛІ

(Перед конгресом СІЕ в Ґлезґові).

У цьому році минає 30 літ, як представники українського студентства Східних і Західних Земель України зібрались у Львові на „Всеукраїнський Студентський Конгрес" і створили соборницький „Український Студентський Союз".

За тих 30 літ приходилось українському студентству багато боротися за здобуття належних йому позицій як у внутрішньому так теж у зовнішньому, міжнародньому студентському житті. З трудом здобувало воно знання, безупинно боролося за огнище української культури. У часі світової війни воно поневолі боролось по боці царських і цісарських військ. Від 1917 року українське студентство бореться вже по стороні своїх військ, у рядах Української Армії, за здобуття українській нації права державного життя. Воно дало безсмертний чин Крут! По програному періоді визвольних змагань за ідеал нації українське студентство не кидає боротьби, лише переносить її на інший терен і зміняє її форму. Зокрема централя Організованого Українського Студентства, яка змушена була осісти за кордоном, веде її м. ін. на міжнародньому студентському форумі, на якому здобуває все нові позиції, не зважаючи на спеціяльно невідрадні обставини й перепони та постійні ворожі атаки. За час від 1921 до 1938 року висилав ЦеСУС свої делеґації на 28 міжнародніх студентських конгресів, а крім того виступав на ріжних міжнародніх студентських імпрезах. Успіх його праці на тому полі був безсумнівний. Бо, поза поважним моральним і пропаґандним значінням, яке дає сам факт участи українців у працях і імпрезах міжнародніх студентських інституцій, важливим є це, що молода ґенерація світу привчається бачити в Україні постійний і самостійний чинник міжнародного життя.

Та від часу, коли до голосу у проводі міжнароднього студентського життя прийшли представники людово-фронтівського студентства, які бачили в українському студентстві явно протибольшевицький чинник і заборолo у приняті до співпраці совєтського студентства (прим. зудари на конґресі СІЕ в Софії 1936), положення ЦеСУСа на міжнароднім полі стає чимраз тяжче й конфлікти, при кожній нагоді, неминучі.

Яскравим доказом цього були минулорічні конґреси, ІСС в Ніцці та СІЕ в Парижі, на яких майже не сходила з нарад справа участи Української Студентської Спортової репрезентації на Міжнародній Студентській Олімпіяді в Парижі. Як відомо, через сфальшування (чого маємо докази) „заяви" ФІФА ЦеСУСові відмовлено права взяти участь у згаданій Олімпіяді, „мотивуючи" свою заборону тим, що, мовляв, „поява української репрезентації може викликати небажану реакцію у французькій опінії і пресі", а властиво заснувала вона під натиском урядових французьких чинників, як говорять, унаслідок демаршу амбасад двох заінтересованих в українській справі держав.

Отже кожна більша й активніша діяльність-акція ЦеСУСа на міжнароднім полі зустрічає зосереджений протинаступ наших ворогів і їх прихильників, який — навіть при помочі багатьох наших чужинних прихильників — дуже тяжко приходиться ліквідувати.

А в цьому році! Вже в січні, підчас засідання Ради СІЕ в Шефільді (Англія), приходилось зустрітись делеґатові ЦеСУСа з неприязним наставленням членів Ради й відбивати їхні атаки. Але якихсь рішальних ухвал супроти ЦеСУСа там не ухвалено. Щойно в „Інформаційнім бюлетені Ґенерального Секретаріяту СІЕ" ч. 1. появилася відомість, що „ЦеСУС перестав співпрацювати із СІЕ". Ця „ухвала", якщо вона загалом була переведена, є протистатутовою, безправною, суто політичного характеру й протиукраїнська. Ми знаємо, що всякі параґрафи нагинаються під натиском сили, та що лише силою можна їх „випростувати", але покищо на тому полі в нас тої сили нема. Закидувано делеґатам ЦеСУСа, що вони підчас конґресів міжнародніх студентських орґанізацій більше займаються політикою ніж професійними справами. Закид зовсім неправдивий і обчислений на „деклясифікацію" наших делеґатів. Навпаки, самі керівні чинники у міжнародньому студентському житті підпали під вплив певної політичної політики й хочуть її підпорядкувати. Мабуть тому то німці перестали співпрацювати з СІЕ, італійці виступили з нього й інші національні студентські союзи готуються до виступу із СІЕ.

Та як би воно не було, українське студентство не віддасть без бою тієї позиції у міжнародньому житті.

І такий, може рішальний змаг чекає наших делеґатів на XX. конґресі СІЕ, що відбудеться в Ґлезґо (Англія) у днях 9—20 серпня 1938 р. На цьому конґресі ЦеСУС заступлений двома делеґатами. Про хід нарад і ухвали цього конґресу подамо згодом.

Центральний Союз Українського Студентства.

„МІСС КАЛІФОРНІЯ".

Цьогорічною королевою краси стейту Каліфорнія вибрано 19-літню панну Клер Джеймс із Веніс.

СЕРЕДНЄВІЧНІ ПОДОРОЖІ ДО ТАТАРІЇ

Подіями на сході Азії цікавляться щораз ширші кола читачів. Китай, Японія, Тибет, Монголія — все це країни далекі від нас і таємничі, які манили в давнину подорожників. Тут хочемо дати короткий нарис подорожей у середневіччі на Далекий Схід.

Ще в минулому столітті учні в італійських школах говорили до своїх товаришів-брехунів: „О, з тебе порядний Марко Польо!" З цього виходилоб, що великий італійський подорожник Марко Польо, що жив у XIII. столітті, був неабияким брехуном. Тимчасом є тут певного роду траґізм у несправедливій оцінці Марка Поля. І то тим більше, що така фраза була в обізі навіть тоді, коли наука зреґабілітувала описи славного венеціянина з його подорожі на Схід, і то майже в усіх подробицях. Кажемо „майже", бо Марко Польо нераз вплітав до своїх оповідань дещо неправдивого. Це робив він на те, щоб своїм оповіданням надати більше атракції, а може й тому, що не мав спромоги особисто перевірити подавані факти. Та це були тільки незначні епізоди, які в нічому не впливали на правдивість цілости його вісток про Азію.

Каріера Марка Поля.

І дивно нам тепер виглядає, що середневічна Европа, темна й убога, що жила під чаром таємничого — в її переконанні — багатого Сходу, не дала віри найдостовірнішій реляції про нього Марка Поля. Свідчить про це невелике число видань пригод Марка Поля в порівнянні з описами деяких інших тодішніх мандрівників, які — як то кажуть — подавали вістки „виссані з пальця".

Марко Польо відбув свою подорож в XIII. столітті на двір володарів Монґолії, що були тоді панами імперії, найбільщої в історії світу. Він перебуває на дворі великого хана Кубіляя, що управляв своєю імперією з Китаю, відвертаючи при ньому велику ролю як його дорадник. Та роля була така велика, що японці приписують йому авторство наїзду і підбою японських островів. Під кінець XIII. століття по довголітнім побуті на Сході вертається Польо до рідної Венеції. Вертається з великими багатствами — не дурно походить він з міста і з родини купців — які йому пізніше приспорили прізвище „міліон".

В тому часі Венеція вела затяжні війни з Ґенуєю за володіння на морі і за морські дороги на Схід.

Дня 7 вересня 1298 р. в морськім бою біля острову Курцоля ґенуенці побили венеціян, а Марко Польо, як вожд одної з венеціянських ґалер, дістається до неволі. Сидячи в ґенуенській тюрмі оповідає свому товаришеві недолі, пізійцеві Рустіціянові свої східні пригоди. Цей захоплюється цими оповіданнями і переповідає їх французькою мовою та видає друком п. з. „Книга всячини і чудес ввіту".

Ось як завдячуємо Маркові Польові перший опис Далекого Сходу в середніх віках та опис його володарів-монголів, званих також татарами, яких звуть і досі хибно на заході тартарами.

Татари й тартари.

Татар, татарин — це назва одного із монгольських племен. Коли Европа зустрілася з монголами підчас їх нападів, приняла для них назву „татари". Цю назву легко можна було уподібнити до грецької назви підземного світу — тартар. А зрештою спустошення, яке несли за собою монголи, їх дикі звичаї та жорстокість, врешті страх, який вони кинули на цілу Европу, дали право називати їх тартарами — себто висланцями підземного світу.

Але Марко Польо не був єдиним, що дійшов у середневіччі на Далекий Схід і дав нам опис того таємничого краю та його мешканців. Ще скоріше від нього дійшов до Татарії в рр. 1271—1295 Іван Пляно де Карпіні, архиепископ Антівару, висланий як делеґат до володаря монголів папою Інокентієм IV. Він їхав до Азії через Чехію, Шлеськ, Краків, Волинь і Київ, який був тоді немов границею знаного в тому часі світу. Карпіні нічим не зражувався і завдяки своїй величезній енергії дістався до столиці ханів монголів в середущій Азії (1247—1248). Рівночасно з ним вислав папа через Малу Азію друге посольство, зложене з домініканів (з Карпінієм їхали францішканці).

Посередництво.

Тоді в Европі ніхто не знав, де знаходиться столиця того страшного володаря, тому папа числив на те, що коли не одно, до друге посольство дійде до мети і „королеві й народові тартарів" віддасть листа, де взивав, їх, щоб перестали нападати й переслідувати християн. Одночасно оба посольства мали завдання дивитися на все відкритими очима і дати звіт з того, що хоче робити той незнаний нарід. Карпіні вивязався знаменито зо свого посольства, чого не можна сказати про провідника другого посольства, о. Ецціліно. Цей заїхав на двір губернатора Малої Азії і там застряг. Не здав іспиту як посол через свою занадто велику гордість і невміння підійти до справи.

Рубрук.

Кілька літ пізніше маємо нове посольство до монголів. Його вислав французький король Людвик Святий. Цю місію поручив він францішканцеві Вільгельмові Рубрук, знаному теж під златинщеним назвищем Бубруквіс. Цей відважний чернець дійшов через Царгород, Чорне море, чорноморські степи і Волгу до Каракорум, до столиці великих ханів. Своє звідомлення про подорож представив він королеві Людвикові в обширній книзі (рр. 1253—1255). Рубрук був незвичайно характерною людиною. В своїй подорожі зустрів він фальшивого пустинника, котрий намовляв володаря Монголів, Манґу-хана, щоб приняв християнство, а тоді стане паном Франції і світу. До того самого намовляв Рубрука, щоб у тому дусі впливав на хана. На ті намови Рубрук відхрестився, бо я в тій цілі сюди прибув... Скажу йому теж, яку радість з того матимуть французи і папа, і обіцяю, що буду їм братом і приятелем. Але що вони будуть його невільниками і будуть йому платити данину, того я ніколи не скажу, бо це булоб незгідне з моїми переконаннями".

Рубрук — християнин не любить татар-поган. У своїй оцінці людей він іде за міркою католицької віри і не багато говорить доброго про інших, особливо монголів. Та всеж його книжка є великим джерелом пізнання їх звичаїв і обичаїв, що нераз вражали автора і давалися йому в знаки. Так нпр. він каже, що татарин має поганий звичай присідати денебудь для природної потреби цілком не соромлячись і вважає, що то саме відповідна хвила вести з ним поважну дискусію.

Стільки знало середневіччя про Далекий Схід, на який тепер звернені очі цілого світу з приводу китайсько-ніпонської і здається вже в найближчому часі большевицько-ніпонської війни.

БУДИЛЬНИК ДЛЯ НЕЖОНАТИХ САМОТНИКІВ.

Якийсь фабрикант із Фльоренції придумав новий тип будильника. Цей будильник ма електричну пружину, що діє дуже справно. На кілька хвилин передтим, як він має дзвонити, пружина натискає якийсь ґудзик, получений з кітлом води, де починає кипіти вода, потрібна для голення і для кави. З будильником звязаний теж млинок на касу, який автоматично починає молоти каву. Шкода, що винахідник не злучив іще будильника з кріслом, де лежать штани, щоб автоматично можна їх одягати, і з автом, яке чекає на самотного парубка перед домом.

В суді.

Суддя: Дай доводи, же то твоє убране.

Підсудний: Або я дурний нове убрання до води давати.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(2)

З великим зацікавленням Тарзан почав приглядатися, як дикуни карали д-ра Брукса. Та в першім моменті Тарзан цілком не задумував кидатися на дикунів. Бож він сам не знав добре, кого вони карають і за що. А нераз так трапляється, що білі люди, всякі захланні приблуди, що то хотілиб на дикунах доробитись майна, використовують дикунів і гідні за це кари.

Нераз Тарзан сам карав тих приблуд та брав в оборону дикунів перед захланністю білих. Тому й тепер Тарзан приглядався до тої сцени спокійно і розважно. Та нагло він запримітив, що в дикунів є якась спеціяльна жорстокість і що вони радіють з мук цього нещасливця. А цього Тарзан дуже не любив. Він не любив жорстокости ні в людей ні в звірят.

Він знав, що в нетрах, а також і в цивілізованім світі мусять одні істоти вбивати інших, щоб кормитися їх мясом. Тому саме вбивство в його очах було оправдане. Також кара була оправдана, коли вона була заслужена. Але жорстокість з насолодою викликувала обридження в цього шляхотного білого велитня. Проти цього він усе був готов боротися.

Оглянувши добре, скільки дикунів, Тарзан рішився перешкодити цьому. Він бачив виразно, що дикунів занадто багато і що всіх він не переможе. Та проте це не змінювало його постанови. Він почислив їх на те, щоб добре знати положення, а не щоб утікати від свого шляхотного завдання. Відідхнувши глибоко, він приготовивсь до нападу.